

R. P. Thomæ Tamburini Ë Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

8. De effectibus divortij ex hæresi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. VIII. De Effectibus Divortij ex Adulterio.

PRIMVS EFFECTVS.

Pæstas suscipiendi novum vitæ statum.

1. PRIMUS Divortij, celebrati propter adulterium, effectus est, concedere liberam facultatem innocentis eligendi statum vitæ, quem ipse velit, sive per susceptionem Ordinis sacri, sive per professionem in Religione, sive per Votum simplex Castitatis in sæculo: Aliud matrimonium inter nequaquam conceditur, quia vinculum prioris matrimonij, vivente conjuge, cum quo consummatum est matrimonium, semper, ut toties dictum est, perseverat.

2. Prædictum Privilegium est conjugis innocentis; nam conjux nocens debet expectare, ut eligere possit (quando liberè volet, non enim obligatur) aliquem ex dictis vitæ statibus, donec non sit amplius spes reconciliationis, juxta dicta, *suprà*, §. 6. num. 7. & §. 7. n. 7. vel donec ipse conjux innocens consentiat, de quo consensu *infra* disputabimus cap. 4.

Conjux innocens, ut status prædictos suscipiat, an egeat sententia de Divortio?

3. Circa prædictam communem doctrinam quatuor sunt quæstiones dissolvende. Prima: An, ut Innocens statum aliquem ex illis suscipiat requiratur, divortium fuisse per sententiam Iudicis celebratum; An verò sufficiat factum auctoritate propria, stante adulterio moraliter certo; sive notorio, sive occulto.

4. Respondeo: Si quæras de susceptione valida, & licita, dico, cum Sanch. lib. 10. matr. d. 11. à num. 12. & Castropal. d. 3. de spons. p. 6. §. 6. num. 3. aliusque communiter, innocentem, non solum validè, sed etiam licitè status illos suscipere, quando sententia Iudicis præcessit. Ratio est manifesta, quia ex vna parte adulter omnino amisit jus cohabitationis cum innocente, ex alia per sententiam Iudicis satis est omni incommodo, quod oriri possit ex assumptione illius statuum, ut mox clariùs patebit.

5. Si autem quæras de susceptione, dumtaxat valida, Dico, validè suscipi illos status ab innocente, etiam si non præcesserit sententia Iudicis; imò etiam si adulterium fuerit occultum, & non notorium, dummodo certum fuerit. Ratio est modò dicta quia jam totum jus cohabitandi amisit adulter, idque in perpetuum; ergo cum nullum alterius jus ipsi obistere possit, valebit statum vitæ, quem velit eligere.

6. Sed quid? Eligere tunc licitè?

Respondeo, nequaquam, sed illicitè, & quidem mortaliter, ut expressè habet *ibid.* Castropal. nisi licentiam obtineat à conjuge, quamvis nocente. Ratio est, quia conjux quamvis nocens, separatus ante sententiam, & spoliatus suo conjuge, debet restitui in sua possessione, quandoque restitutionem sui dicti conjugis petat: non solum, quando adulterium fuit occultum, verum etiam in sententia probabili, quando fuit notorium: Et hujus rei ratio vltior est, quia, antequam procedatur ad probationes, ob quas debet ferri definitiva sententia debet illi, qui sua re spoliatus fuit, eadem restitui; at sanè hoc restitutio in casu nostro esset grave damnum Religionis, & scandalum proximorum. Ita Sanch. Castropal. citati, & Averl. q. 23. §. 8. v. Quare.

Quid, si sententia de Divortio processit ex errore.

7. Secunda quæstio: Quid fiat, si sententia divortij, sive postea, sive antea, quàm innocentis statum aliquem ex dictis susceperit, appareat fuisse falsà?

Respondeo: Debet, ut vult Sanch. lib. 10. matr. d. 9. num. 9. Pont. lib. 9. c. 20. n. 2. Castropal. l. c. n. 6. restitui alteri conjugi, quia ligamen matrimonij, vtpotè jus jam legitime quæsitum, semper evincere debet quidlibet aliud subsequens. Et ex alia parte, Ecclesia nunquam præsumit,

velle persistere in sententia, quæ invenitur falsa, adeo, in jura.

Quid, si innocens, post sententiam de Divortio ipse in adulterium.

8. Tertia quæstio: Quid, si postquam dictum est, elegit innocens, incidat in adulterium, etiam obli- tuendus conjugi, tametsi sacros Ordines susceperit, professionem solemnem emisit?

9. Respondeo: Castropal. d. 3. p. 6. §. 6. num. 1. & Pont. Mol. Coninch. al. o. que, probare contentum, quia non apparet, unde non debeat fieri compensatio delictorum, perinde, ac fieri debet, ceram est adulterium antea committitur; æque enim frangitur matrimonij, cujus vinculum semper remansit, prout naturaliter conjuge.

10. At Sanch. l. c. n. 30. Henric. aliique cit. D. 1. distinguit; Quando enim (ait) sententia ab initio prædicta, scilicet, quando elapsum est tempus suspensionis, vel similis remedij, non est conjux peccator, dens in adulterium restituendus alteri, nec sunt ea adulteria capacia motus compensationis: Et tunc restituendus, & adulteria illa sunt compensanda, modo sententia non abijt in rem judicatam, vel, quod dicta sententia lata fuit contra Minorem, & quædam vti beneficio restitutionis in integrum Ratio est (ait Sanch.) quia, quod semel bene definitum est, non retractandum. Audit hoc Castropal. respondere, quod semel bene definitum est, non esse quidem retractandum ex causis, ex quibus definitum est, retractatum, si se ex nova causa superveniente, ut est in casu nostro, nam tunc illa sententia non erit proprie retractatio, sed retractatio, sed novæ causæ decilio.

11. Prædicto hæc quæ certe in vitæ tempore probabilis) latius profectui, necesse non est. Legimus Castropalaus, & Sanch. cit. Illud ego moneo, Episcopos, & Prælatos cautè in iis admittendis ad Ordines Professionem Religiosam, præterquam quod sententia, debere procedere, ne forte cogatur, compensare prædictum, aliquando restituere, nam proprietas delictore nunquam eos sine consensu alterius conjugis professionem, vel sacros Ordines admittant.

An legitimè quis separatus ab uxore possit dicere, non esse conjugatum?

12. Quarta quæstio: An peccet conjux tunc separatus ab alio, si volens suscipere Ordines sacros Religionem, interrogatus ab Episcopo, vel Prælatore, esse conjugatum?

Respondeo: Sanch. *diff. 11. num. 1.* ait, non peccat præcendendo ab alio dampno: quia (inquie) cum de æquivocatione non mentitur, & ex alio capite peccatum est in ordine ad Ordines, vel Religionem, esse retractatum, ac si conjugatus non esset. Contra, Navarro qui Sanch. l. c. putat hunc peccare, & invalidè professum, quod Prælati eo animo esset, ut eum non admittant, conjugatus esset.

13. Equidem, nec Navarro quoad illud (invalide professum) nec absolute assentior Sanch. Non Navarro, quia in Religione ad statum irritans vel ex parte irritans sit sub conditione carceris conjugij, valet professio, si tunc docet idem Sanch. al. irritum enim reddendum professionem, non sufficit voluntas habitabilis, sed ex Averl. q. 23. matr. s. 8. v. Se cerè, nec statum tunc peccat, sic enim invalida esset professio juvenis obnoxii, quia, si id novisset Prælati, certo non admittisset. Assentior Sanch. quia semper est damnum mortis Religionis admittere conjugatum cum periculo, ne si res peccat, turbetur Religio, quæ in re tam gravi peccato esse debet; quare semper aderit peccatum in hujusmodi conjugate negare, imò non satisfaciens suum conjugium, Averl. loco citato, Adde, validè incommutatum

TERTIVS EFFECTVS.

Divortii ex Adulterio.

Potestas educandi, vel non educandi filios, Remissio.

SECVNDVS EFFECTVS.

Divortii ex Adulterio.

Libertas restituendi dotem, & praestationis alimentorum.

14. Secundus Divortii perpetui (de quo loquimur) effectus est, dare potestatem innocenti viro, ne obligetur dotem reddere uxori expulsa ob adulterium. Verum, id explicatius afferemus.

Si loquamur post sententiam, qua prius Iudex adulteram sua dote (ut certe private debet) omnes confentiant, iuste tunc sibi illam retineri ab innocente viro: at ante sententiam, non conveniunt omnes.

15. Nam non posse eam retineri à dicto viro innocente, saltem ante sententiam Iudicis declaratoriam delicti uxoris, existimat Castropal. *disp. 3. de spons. p. 6. §. 5. n. 7.* quia amissio dotis est vera poena, ad quam nullus tenetur, nisi post sententiam. Vnde uxor, quamvis nocens, donec sententia accedat, ea gaudere debet, si eam habeat, vel, si eam non habeat, petere eam iuste poterit, petiti enim rem suam. Quare eam ipsi reddere debet vir, quamvis innocens. Solum ergo vir hic innocens implorare Iudicem poterit, & post ejus sententiam, dotem eam sibi, vel repetere, vel retinere.

16. Contra, posse eam ab innocente retineri, etiam ante sententiam Iudicis, censet Sanch. *d. 8. n. 13.* quia, is, cui competit exceptio, ne aliquid solvere cogatur, habet lus illud retinendi, tum in foro fori, tum in foro poli: ac Maritus habet lus se opponendi contra uxorem adulteram volentem repetere suam dotem; ergo potest illam sibi retinere: Minor probatur, quia potest opponere delictum adulterii.

17. Verum, Castropalaus replicat, negando hanc Minorem. Maritus enim (ait) non habet lus retinendi dotem absolute, si quidem Maritus, quamvis habeat lus opponendi uxori relictum, non tamen habet lus retinendi dotem, nisi media sententia de parato delicto.

18. Vides utramque sententiam esse probabilem? Sanch. enim probabiliter dicit, Maritum habere lus retinendi, etiam ante sententiam, quia ante illam habet lus se opponendi, quod Castropalaus probabiliter negat.

An vir innocens alimentis adulterae prestare teneatur?

19. Quid de alimentis: Obligaturne coniux innocens illa subministrare uxori expulsa propter adulterium?

Respondeo, in meliori sententia non obligabitur in foro conscientiae, quia propter adulterium consortis, à debito omni solutus est coniux. Ita Sanch. *lib. 10. matr. d. 8. a. num. 25.* Castropal. *l. c. num. 5.* Farin. *l. 4. §. 143. n. 41.* & 42. Praeterea, nec in casu litis, expensas litis contrahere uxori adulterae, si certum est adulterium, obligabitur innocens coniux, & ratio est eadem, quia ab omni debito propter adulterium coniugis, liberatur coniux. Alter. An autem in foro fori obligetur, vide apud citatos. Verum, coniux nocens debet innocenti tradere alimenta, ut item expensas litis, si forte hic innocens adulterium alterius probare intendat; quia Innocens cadere non debet à iure suo, quo potest, & alimenta, & litis expensas ab altero exposcere.

20. Propter non dissimilem rationem, si uxor domo fugiat ob timorem, ne male tractetur à viro suspicante uxoris adulterium, quod verè uxor commisit, ne in foro quidem externo. Ita Farin. *l. c.* Castropal. *l. c. sine*, alimenta illi subministrare tenetur vir, quia scilicet universaliter vir non obligatur alere uxorem fugientem extra domum viri, ipso viro causam recessus non dante.

21. Tertius effectus Divortii est, dare potestatem innocenti, ut sine suo onere educentur filii, id quod cum multis scateat limitationibus, ac distinctionibus non valde nobis scitu necessariis, magis enim pertinet ad Iurisperitos, videatur apud eosdem, nec tamen omitantur Theologi, ut Sanch. *lib. 10. matr. d. 10.* Castropal. *d. 3. de spons. part. 6. §. 10.* Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 7. num. 19.*

§. IX. De iisdem tribus effectibus Divortii celebrati propter haeresim.

1. Quamvis Divortium propter haeresim celebratum non pariat ex se, suaeque naturae primum effectum, quem parit adulterium carnale, non enim datur libera potestas Catholico conjugii assumendi aliquem ex illis statibus, puta Ordinem, Religionem, Votum simplex castitatis, nihilominus, quia parit illum eundem effectum ex institutione, & dispositione Ecclesiae, ut supra §. 7. a. n. 6. diximus, idè inde habe ea, quae essent hic afferenda.

2. Quoad secundum effectum pertinentem ad dotem, sit haec regula: Si divortium factum est non culpa vxoris, sed viri, restituendam esse vxori dotem. Si verò factum est, culpa vxoris, dotem ipsi non esse restituendam. Id quod Castropal. *l. c. n. 2.* & Sanch. *lib. 10. matr. d. 4. n. 20. & d. 20. n. 7.* colligunt ex Iure, C. plerumque, *De Donat. inter virum, & uxorem*, in quo universaliter disponitur, ut vxor amittat dotem, vel dotalitium, si ejus culpa divortium fiat. Puto autem Castropalaum intelligere post sententiam, Sanch. etiam ante, eo modo, quo iidem dixerunt in adulterio carnali, quorum placita, nos retulimus §. praeced. a. n. 14.

3. De alimentis idem dic, quod ibidem diximus n. 19.

4. Quoad tertium effectum, id speciale habet divortium ob haeresim, ut filii semper educandi sint apud conjugem Catholicum, idque in favorem fidei, ne scilicet proles erroribus inficiatur. Lege id pluribus apud Sanch. *d. 20. a. n. 4.* absolque.

§. X. De tribus iisdem effectibus adulterii ob sollicitudinem ad peccandum, & ob sevitiam.

1. Quoad primum Effectum, cum separatio conjugum ex his dyabus causis sit ex natura sua temporalis, nemo ex conjugibus statum aliquem ex illis, quo diximus §. 8. n. 1. assumere potest, nisi mutuis ad hoc consensus, sicuti prorsus ceteri alii conjuges post consummatum matrimonium, de qua re mox c. 4.

Expectari igitur debet, si forte evanescat spes reconciliationis, hac enim evolante, poterunt dicti conjuges eligere novum vitae statum, eo proportionaliter modo, quo supra definitum est.

2. Quoad secundum Effectum sit haec Regula: Coniux illa, qui alias obligatus erat, debet dotem, & alimenta subministrare ei, qui culpam non dedit separationi, non debet ei, qui culpam dedit, quae Regula satis explicata manet ex praedictis, advertendo tamen, tum in his causis, tum in praecedentibus intelligi semper pro tempore, quo actualiter legitime perseverat separatio.

3. Pontius *lib. 6. cap. 23. num. 12.* censet, quando divortium est factum ob sevitiam vxoris, ipsam non obligari ad restituendam dotem, viro innocenti. Ratio est, inquit, quia amissio dotis solum est adnexa delicto adulterii, vel occasionis Mariti, non autem aliis delictis.

X

4. Sed